

Euskal Herriko Ahotsak  
ahotsak.com

*Estanis Mañarikua Belakortu*

*Mañaria,  
Bizkaia  
(1913-2012)*

Aurkibidea



## Biografia



1913. urtean jaio zen Labarrondoerdikoa baserrian. Ama bertakoa zuen eta aita Durangoko Intxaurrendokoa. Bost neba-arrebatatik mutil bakarra izan zen. Herriko eskolan eta Durangoko maristen ikastetxean ibili ostean, Madrilera joan zen herri-lanetako laguntzaile ikasketak egitera; hori dela-eta, gerora eraikuntzan aritu izan zen lanean. Gerra aurretik batzokiko idazkari lanetan ibilitakoa eta gerran gudari joandakoa. Itxasalde batailoiko tenientea eta kapitaina izan zen Laredon atxilotu zuten arte. Duesoko kartzelan eta Puerto de Santa Mariako langile-batailoian egon zen hiru urte eta erdiz. Bilboko Ganboa y Domingo enpresan 10 urtez behar egin eta gero bere kontura hasi zen lanean. Hainbat eraikin egin ditu Euskal Herrian zein kanpoan. Elkarrizketa egin aurreko 45 urteetan, Kanaria Handia uhartean bizi izan zen, bertan eraiki eta zuzendu baitzituen hainbat hotel eta baita bertako lehenengo talasoterapia ere, Gloria Palace hotel-katekoak hain zuzen ere. Hala ere, urtero etorri izan zen bere jaioterrira. Emaztea ondarrutarra du.

## Zintak

### MAN-032

- **Proiektua:** Mañariko grabazio zaharrak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Gonzalez de Audikana, Maria Luisa - Ikobaltzeta, Igone
- **Data:** 2008-08-09
- **Iraupena:** 46 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Emalea:** Ikobaltzeta, Igone

## MAN-033

- **Proiektua:** Mañariko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-09-07
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea

## MAN-034

- **Proiektua:** Mañariko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-09-07
- **Iraupena:** 34 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

## Pasarteak

### 1. Madrilera ikasten

- **Erref:** MAN-033/003
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:03:46. **Bukatu:** 00:06:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

#### Laburpena:

Madrilera joan zen herri-lanetako laguntzaile ikasketak egitera; hori dela-eta, gerora eraikuntzan aritu izan zen lanean. Hala ere, sarri bueltatzen zen jaioterrira.

### 2. Itxasalde batailoiko tenientea

- **Erref:** MAN-033/004
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:06:00. **Bukatu:** 00:07:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

#### Laburpena:

Gerra hasieran, Mañarian egon zen. Itxasalde batailoiko tenientea izan zen. Laredon harrapatu zuten, eta hiru urte eta erdiz egon zen Laredoko eta Puerto de Santa Mariako kartzeletan. Preso zegoela, obretara eraman zuten lanera. Mañariarik bera bakarrik joan zen boluntario. Itxasalde Ondarroan fundatu zen eta bizkaitarrak ziren denak: gernikarrak, ondarroarrak, lekeitiarrak...

### 3. Kostaldetik Laredoraino borrokan

- **Erref:** MAN-033/005
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:07:58. **Bukatu:** 00:09:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Borroka](#)

**Laburpena:**

Itxasalde batailoikoak nondik nora ibili ziren azaltzen du: kostaldetik Bilbora eta Laredora joan ziren. Urtebetean aritu ziren borrokan. Gogorra izan zen: basoan lo, ahal zena jan...

**4. Otxandioko bonbardaketatik justu libratu zen**

- **Erref:** MAN-033/007
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:09:40. **Bukatu:** 00:12:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Borroka](#)

**Laburpena:**

Gerra hasi eta gutxira bonbardatu zuten Otxandio. Izeko bat zuen bertan, eta jaiak pasatzera joan zen. Sabaian lo egin eta goizetik etxerako bidea hartu zuen. Urkiolan zegoela ikusi zuen bonbardaketa. Berarekin batera sabaian lo egin zutenak erre kara salto eginda salbatu ziren; hala ere, etxe horretan 5 hil ziren.

**5. Tekniketako tenientea**

- **Erref:** MAN-033/009
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:12:59. **Bukatu:** 00:13:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Borroka](#)

**Laburpena:**

Itxasalde batailoian 1.000 pertsonatik gora zeuden, lau konpainiatan eta bi sekzioetan banatuta. Sekzio bat komunikazioarena zen eta bestea teknikakoa. Estanis tekniketako tenientea zen. 30 soldadu zituen bere aginduetara. Komandantea ondarroarra zen.

**6. Batailoiko argazkiak**

- **Erref:** MAN-033/013
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:16:16. **Bukatu:** 00:17:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- [Bestelako kontuak](#) » [Irudiak grabatzen](#)
- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Borroka](#)

**Laburpena:**

Itxasalde batailoiko argazki bi erakusten ditu.

## 7. 40 preso mañariar

- **Erref:** MAN-033/015
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:17:54. **Bukatu:** 00:19:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

### Laburpena:

Frontean 40 ogerleko inguru kobratzen zituztela uste du. Espainiako kartzela gogorrenetarikoan egon zen: Dueson eta Puerto de Santa Marian. 40 bat preso mañariar egon ziren, bere aita tartean. Bere amari ere isuna jarri zioten.

## 8. Pagasarrin jausi zen batailoia

- **Erref:** MAN-033/018
- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 00:22:11. **Bukatu:** 00:25:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

### Laburpena:

Durangoko bonbardaketan, Arabako herri batean egon zen batailoiarekin. Durangora etorri ziren handik gutxira eta oso gogorra izan zen hori ikustea. Pagasarrin (Bilbon) jausi zen euren batailoia. Bera beste batailoi bategaz batu zen Laredorako bidea eginez. Kide mordoa hil zen beraien batailoian, erdia baino gutxiago. Frontean gaixoei ez zitzaien kasurik egiten.

## 9. Labarraren inguruko etxeak

- **Erref:** MAN-033/019
- **Iraupena:** 0:00:41. **Hasi:** 00:25:12. **Bukatu:** 00:25:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Euskara » Bilketa linguistikoa » Toponimia
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

### Laburpena:

Labarrandoerdikoa etxean jaio zen, Labarrondogoikoa eta Labarrondobekoa etxean alboan. Atzealdean labarra dago.

## 10. Laredotik Cadizera ganaduen trenean

- **Erref:** MAN-033/021
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:27:53. **Bukatu:** 00:29:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

**Laburpena:**

Laredoko kartzelatik Cadizera trenez joan ziren. Bidaia hori dakar gogora. Bagoi bakoitzean, ganaduaren bagoian, 40 pertsona joan ziren. Bi egun inguru iraun zituen bidaiak.

**11. Eraikuntza lanetan aritutakoa**

- **Erref:** MAN-033/023
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:30:59. **Bukatu:** 00:33:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Lanbideak » Beste batzuk
- Ekonomia eta industria » Boom industrialia

**Laburpena:**

Bilboko "Ganboa y Domingo" enpresan hasi zen lanean gerraostean. Hamar bat urtez han aritu ostean, bere kontura hasi zen beharrean. Hainbat lekutan aritu ostean, Kanariar uharteetan eraiki zituen hiru hotel. Bertan eraiki zuen "Baskonia" izeneko eraikina, sasoi hartan bertako handiena. Bilbon ere badaude berak egindako hainbat eraikin. Domeketan ere lan egiten zuen.

**12. Baserritarrak mezara baino ez ziren irteten**

- **Erref:** MAN-033/026
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:36:08. **Bukatu:** 00:37:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

**Laburpena:**

Baserrietatik domeketako mezarako baino ez ziren irteten. Auzoko baten kasua kontatzen du. Erljioak ez zien kalterik egin. Gauetan lasai-lasai uzten zituzten ateak zabalik.

**13. Durangoko maristetan**

- **Erref:** MAN-033/029
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:38:35. **Bukatu:** 00:39:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo

**Laburpena:**

Mañtildena paraje baketsua izan zen bere umezaroan. 900-1.000 biztanle inguru ziren; gaur egun, oster, 500 inguru, baseri asko baitaude hutsik. Mañtildena eskolara joan zen Durangoko maristetara joan aurretik. Durangon euskaraz egiten zen gerra aurretik.

## 14. Primo de Rivera, karlistak, abertzaletasuna...

- **Erref:** MAN-033/030
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:39:59. **Bukatu:** 00:43:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1923-1931: Primo de Rivera
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak

### Laburpena:

<p>Primo de Riveragaz ministroa izandako Estanisegaz batera egon zen preso Puerto de Santa Marian. Euskara guztiz galarazita zegoen sasoi hartan. Karlistak euskalzaleak ziren hasieran, gerran Francogaz batzerakoan galdu ziren. Abertzaletasuna gerrak berotu zuen eta jendea orduan gogortu eta elkar hartu zen. Herri guztietan zeuden Francoren aldekoek eta horiek eraginda hainbat isun egon ziren. Mundua oraindik asko aldatu behar ei da oraindik.</p>

## 15. Argindarrik gabeko bizimodua

- **Erref:** MAN-033/035
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:49:40. **Bukatu:** 00:51:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

### Laburpena:

Argindar barik zelan bizi ziren azaltzen du. Kandelak garestiak ziren: 1908. urtean 5 erreal zen jornala, 1912-1914 bitartean 3 pezeta. Goizean goizetik jagitzen ziren argia aprobetxatzeko eta gauean goizetik joaten ziren ohera.

## 16. Agirre lehendakaria eta batzokia

- **Erref:** MAN-033/037
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:53:01. **Bukatu:** 00:55:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak

### Laburpena:

Mañarira Jose Antonio Agirre etorri zen eta Estanisek egin zion harrera. Gerra aurreko batzokiko idazkaria zen Estanis. Leon Amantegi eta Teodoro Unzalu ziren bere ugazabak. Emakumeak ez ziren batzokian egoten.

## 17. Emakumea etxean eta gizona kalean

- **Erref:** MAN-033/038
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:55:29. **Bukatu:** 00:56:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

**Laburpena:**

Emakumeak etxean eta gizonak kalean egoten ziren. Etxean andrek agintzen zuten eta dirua ere beraiek kontrolatzen zuten. Estanisek jorjala amari ematen zion.

**Ahotsak.eus**-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

*2026-04-11*

**CC-by-sa | Ahotsak.eus**

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com